

בית מדרש

348

בשבילי הפרשה

פרשת אחרי מות תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:43
Brooklyn, NY	7:35
Chicago, IL	7:31
Johannesburg, S. Africa	5:18
Lakewood/Deal, NJ	7:35
London, UK	8:11
Los Angeles, CA	7:20
Manchester, UK	8:23
Monsey, NY	7:37
Montreal, Quebec	7:45
Passaic, NJ	7:36
Toronto, Ontario	8:04
Yerushalayim	6:45
Zurich, Switzerland	8:21

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשיאול לרב

אחרי מות

בדיני פיקוח נפש

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם

יומא פ"ה ע"ב יליף משם ר' שמעון בן מנסיא דפקוח נפש דוחה שבת דכתיב ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ומקשה שם אביי דאשכחון רדאי ספק מנלן. ולכן מסיק הגמ' דלפינן פקוח נפש דוחה שבת מדכתיב אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ודרשנין וחי בהם ולא שימות בהם ואפילו ספק דוחה שבת.

וע' תוס' ב"מ ק"ד ע"ב וז"ל תימה לר"י היאך החיה בנה של האלמנה כיון שכהן היה דכתיב ויתמודד על הילד וגו' וי"ל שהיה ברור לו שיחיהו לך היה מותר משום פקוח נפש ע"ל. וצ"ע דאם חשוב פקוח נפש אמאי הוצרכו לומר שהיה ברור, והרי ספק פיקוח נפש ג"כ דוחה שבת.

וע' העמק שאלה קס"ז י"ז בכוננת תוס' דאמת אין דין פקוח נפש על מי שכבר מת להחיותו, וכוננת תוס' דנשאר סברת חלל עליו שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה, וביומא אמרו דמה"ט אין לדחות אלא בודאי ולא בספק ובספק אמרו משום וחי בהם, ולכן כתבו תוס' דבודאי יחיה ולכן הוי בכלל חלל עליו שבת א' כדי שישמור שבתות הרבה. ולכ"כ דברב' יהושע ח"א סוס"י ג' וכו"כ חלקת יואב, ח"א תנינא ח' בדעת התוס'.

אכן ע' רמב"ן נדה מ"ד לענין ההורג עובר אי חשיב רוצח ואי נפש העובר חשיב נפש, וס"ל לרמב"ן דלא חשיב נפש, והק' הרמב"ן מהדין דמחללים שבת להציל את העובר אלמא דחשיב עובר, וכתב שם וז"ל דגרסינן בערכין האשה שהיא יושבת על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין וקורעין אותה ומוציאין ממנה הולד ואמאי מחללין שבת כיון שאינו קרוי נפש וכו' ולא קושיא היא התם אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שקיים שבתות הרבה ע"ל. וצ"ע דאי היתר להציל עובר רק משום חלל עליו שבת אחת הרי אמרו ביומא דזה דוקא בודאי, ואילו בערכין משמע דמגיל את העובר אפילו בספק הצלה.

ובאמת היה נראה ליישב דכוננת הרמב"ן דאחר דכתיב וחי בהם הוא גלוי על סברת חלל עליו שבת אחד ולא משום דשבת הוי כמו פיקוח נפש. מיהו קשה לפרש כן בקרא, דהרי בודאי וחי בהם כתיב גם בשוטה וכדומה או לחיי שעה אף דלא שייך חלל עליו שבת אחד וכו', ועוד שהב"ש שלי"ט הוכיח דלא כבית מאיר מדין תינוק מושלך ברוב עכ"ם שמפקחין עליו את הגל, וע"כ משום פקוח נפש הוא, והיאך נלמד משם גם דין חלל עליו שבת אחד אפילו במקום ספק.

וצ"ל דאחר שאמרה תורה וחי בהם אפילו משום ספק וכמו שפירש"י אשר יעשה אותם האדם המצות שיוחיה בהם רדאי ולא שיבא לרדי ספק מיתה, מעתה ניתן רשות לדרוש גם הא דדרשינן ר' שמעון בן מנסיא דכתיב ושמרו בני ישראל את השבת וגם שם הכוונה אפילו משום ספק. אך צ"ב בזה דהרי לפי הני"ל מוכח מדין שוטה וכדומה דפי' וחי בהם קאי על עצם החיות, ואיך נלמד משם קולא במקום דאין ענין בחיות כגון עובר אלא דמחללים שבת בטעם אחר כדי שישמור שבתות הרבה. ואולי באמת שני ענינים הם, אך דרשינן מקרא זה וחי בהם שלא יוכל לבא בשום ענין לידי מיתת ישראל, וכמ"ש תוס' יומא פ"ה ע"א, ובכלל זה גם עובר אף דפשיטא לן דבעובר לא שייך לומר שהחיים שלו דוחה איסור התורה ובאילו כגון עובר אלא דמחללים שבת שכן בהם חיוב מסיירות נפש דהרי אין כוונת נפש וחיות כלל, וע"כ מה שהתירה תורה לענין עובר הוא משום חלל עליו שבת אחד, ומצד שני בודאי דין התורה איירי גם בשוטה וע"כ בכלל דין התורה גם משום שהחיות דוחה האיסור.

דברי רבותינו

אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימתו (טז,א)

אמרו חז"ל שכשקבה"ה עושה דין בצדיקים שמו מתיירא מתעלה ומתקן לס. הביאור הוא שבעצם גילוי מידת הדין מתיירא ומתקלס שמו, אך כשר נעשה תוקף הדין בצדיקים גדול הוא ביותר. וזה שאמר אהרן למשה "יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך" (ויק"ר יב,ב). הרי ש"בקרובי אקדש" הוא ע"י הגדולים ביותר שבזה מתיירא מתעלה ומתקן לס שמו של הקב"ה ביותר.

ברמב"ם (אבל יג,ג) פוסק שאין בוכין על המת יותר מג' ימים ובתלמידי חכמים לא יותר מל' יום. ומצינו במוט משה רבינו "ויבכו בני ישראל את משה שלוש ימים ויתמו ימי בכי אבל משה", אך הנה במיתת בני אהרן לא נאמר שיעור זמן הבכיה אלא בסתמא "וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'".

דברי הימים

חז"ל אומרים (דברים רבה ה.ב) על הפסוק: "לך אל נמלה עצל ראה דר כיה וחכם" מה ראה שלמה ללמד את העצל מן הנמלה, הנמלה הזו אינה חיה אלא ששה חדשים, וכל מאכלה אינו אלא חטה ומחצה, והיא הולכת וכונסת בקיץ כל מה שמוצאת, חיטין ושעורין ועדשין. אמר רשב"י: מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור, מה שהכניסה מן הקיץ לחורף. א"ר תנחומא וכל חייה אינה אוכלת אלא חטה ומחצה והיא כונסת את אלו. ולמה היא עושה כן, שאומרת שמא יגזור עלי הקב"ה חיים ויהא לי מוכן לאכול".

מרגלא בפומיה דמרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל להקשות: איזה הגיון יש לאגור כל כך הרבה, כשהצורך הוא כה קטן? הרי גם אם יגזור הקב"ה על הנמלה שנות חיים ארוכות, עד שנות עולם, לא תצטרך שלש מאות כור? אלא, רואים כאן יסוד גדול: שכדי להלחם עם העצלות,

ונראה שיש שיעור לבכייית אבל כמו ב'ימי בכי אבל משה', אך בבני אהרן הבכיה על הר פה אשר שרף ה' ובזה מתיירא ומתקלס שמו של הקב"ה ולכן בכיה זו היא בכיה לדורות משום שע"י בכי זה מתיירא שמו ית'.

ועוד נראה שבכל המקומות לא הזכר חיוב בכי אלא סיפור הדברים ורק במוט בני אהרן כתוב "ואחיכם כל בית ישראל יבכו – שיש חיוב בכי. ונראה שהיינו משום שבכי זה הוא התבוננות במידת הדין וע"י" מתיירא ומתקלס שמו ית' ולכן יש דין שיבכו ישראל את השר פה אשר שרף ה'.

ועוד יש להוסיף שביתת בני אהרן הייתה בתום ח' ימי המילואים, ובחונכת המשכן נאמר "וירא העם וירונו", ונראה שאע"פ שה גיעו לדרגת "וירונו" נלקחו שני בני אהרן כדי שיתרוממו יותר ויגיעו למדרגת יראת שמים שע"י מיתת הצדיקים, וכדי ששיגו מעלה גבוהה יותר ביראה נלקחו הגדולים ביותר.

מון רה"י הגאון רבי נחום פרצוביץ' זצ"ל בהספד על פטירת מון רה"י הגאון רבי חיים שמואלביץ' זצ"ל

עם היצר שמרמה את האדם שאינו יכול להגיע למשהו בימי חייו, צריך "מחייב" של שלוש מאות כור! כן, ורק כן, שייך להגיע למה שאפשר להגיע.

בתחילת כל "זמן" בשיבה, הציב לעצמו מון רה"י זצ"ל תוכנית ברורה, איך יצל את זמנו בצורה הטובה ביותר. אלו מסכתות ילמד, באלו הספקים יוכל לעמוד, ועל אלו מסכתות שלמד בעבר יחזור. הוא קבע חב' רותות רבות, עם חלקם למד סדרים שלמים, ועם חלקם פרקי זמן קצרים, כך שסדר יומו היה בנוי, ברור ומתוכנן. גם אם לא עמד בכל הייעדים שהציב לעצמו, היה לו מחייב להשר לים את זה, כאשר ברור היה לו, מה הוא יכול להספיק ולהיכן הוא שואף.

ואכן, סדריו היו מנוצלים כל כולם ללימוד. הוא התנהג בצניעות רבה ובשקט, לא בלט בין אברכי הישיבה בגאונות או בכשרונות זוהרים במיוחד, אבל בלט בהתמסרותו לתר רה בשקידה מוחלטת.

מעלת חידושי תורה

בעולם הבא יעמול ויתייגע בתורה הקדושה. ביאור העניין הוא, שעמל התורה הוא מהות החיים של האדם ומבלעדיו חיי אינס חיים, ולכן גם בעולם הבא שייך האדם בעמל התורה. גם בעולם הגמול, ומחמת הגמול עצמו של חיי הנצח בעולם הבא, חייב אדם לעמול בתורה. אין לך קבלת שכר גדולה מכך, שהאדם יכול להמשיך ולחדש בתורה לנצח נצחים. וכמו שכתב הנצי"ב (עמק דבר, שם): "וחי בהם – פירושו שהא נפשו מתענג בהרגש רוחני בהם".

עניין העולם הבא, הוא להתקרב ולהתדבק בשכינה ככל האפשר. ככל שהאדם קרוב יותר במעשיו לרצון ה', כך דביקותו בו רבה יותר. אין לך אדם הקרוב לרצון ה' יתברך יותר מהלומד כל ימיו בעיון גדול, שהרי עמל הוא ומתייגע בתורה להבין את רצון הקב"ה. ונראה להוסיף על דברי הנצי"ב, ולבאר על פי זה את לשון ברכת 'אהבת עולם': "ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד, כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה". אדם שעמל ומתייגע בדברי תורה יומם ולילה, זוכה על ידם לחיי נצח - 'כי הם חיינו ואורך ימינו'. לא זו בלבד, אלא עתיד הוא לשמוח בדברי התורה 'לעולם ועד' – לעולם הבא. כי גם בעולם הבא עוד יוסיף ליצור ולחדש חידושי תורה שיביאוהו לשמחה רבה.

שורש חידושי תורה – מידת בקשת האמת

עוד העמיק בזה הגר"ח קמיל זצ"ל וביאר, ששורש הרצון להבין את דברי התורה לעומקם, היא מידת בקשת האמת. אדם שמבקש ומחפש את האמת, בוודאי רוצה בכל מאוודו לדעת ולהבין מהו רצון הקב"ה, והרי הוא עמל ויגע תמיד לעיין בתורתו. על ידי עמל התורה קונה הוא בנפשו את כח היצירה התמידית בתורה, ובזה מחזק ומגביר בו את מידת בקשת האמת, לדעת ולהבין את רצון הקב"ה.

בזה ביאר את דברי הגמרא בפסחים (כב, ב): "תניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא' (דברים ו, יג) פירש. אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם כשם שקיבלתי שכר

ז, א): "אמר רבי חנינא, הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן". על דרגה נפלאה זו אנו מתפללים כל יום בברכת 'אהבה רבה': "ותן בלבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורתך באהבה".

מענה יש לומר שזהו ביאור הכתוב: "ושמרתם את חוקתי ואת משפטי" – זו מצות תלמוד תורה, ללמוד את כל חוקי ומשפטי התורה. "אשר יעשה אותם האדם" – זה אופן הלימוד המוטל על האדם: לימוד בעיון על מנת להבין, להעמיק, לעשות ולחדש חידושי תורה. "וחי בהם" – על ידי עמל ויגיעה כזו יזכה האדם לחיי העולם הבא, וכפי שתרגם אונקלוס (שם): "וחי בהן לחיי עלמא".

עמל התורה וחידושי תורה בעולם הבא

וביאר בזה הגר"ח קמיל זצ"ל (אמרי חיים, מאמר 'חידושי תורה') על פי דברי הגמרא בברכות (סד, א): "אמר רבי חייא בר אשי אמר רב, תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר (תהילים פד, ח): 'לכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון'. וכתב רש"י: "אין להם מנוחה - משיבה לשיבה וממדרש למדרש". מבואר בגמרא, שתלמידי חכמים מוסיפים לחדש חידושי תורה גם בעולם הבא. וביאור הדבר, שכאשר אדם עמל בתורה, קונה הוא בנפשו כח עצמי שעל ידו הוא זוכה לחיי העולם הבא. לכן, אם היה לימודו באופן כזה, שהרגיל את עצמו לחדש וליצור יצירה תמידית בתורה, קנה בנפשו את כח היצירה התמידית בתורה, וכך הוא ימשיך לחדש וליצור חידושי תורה לעד ולנצח נצחים. זו כוונת הכתוב 'וחי בהם' - על ידי לימוד התורה וחידושי התורה מקבל האדם כח להגיע לעולם הבא ולחדש שם חידושי תורה. וראויים הדברים למי שאמרם!

אם נתבונן, ניווכח לראות כי התחדש בדברים אלו חידוש עצום!

שהרי בפשטות עמל ויגיעה שייכים רק בעולם הזה שהוא עולם המעשה, ואילו בעולם הבא שהוא עולם הגמול יש רק קבלת שכר. אך אם למדנו מדברי חז"ל שבכוח החידוש מוסיף הת"ח ליצור ולחדש בתורה, הרי בעל כרחך לומר שגם

"ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'" (ויקרא יח, ה).

רש"י פירש פסוק זה על פי דברי חז"ל בתורת כהנים (קדושים, ח), וזה לשונו: "ושמרתם את חוקתי, לרבות שאר דקדוקי הפרשה שלא פירט הכתוב בהם. דבר אחר, ליתן שמירה ועשייה לחוקים, ושמירה ועשייה למשפטים, לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחוקים". עוד מצינו בחז"ל (סנהדרין עד, א) שדרשו מפסוק זה: "וחי בהם" ולא שימות בהם", ומכאן למדו הלכה (שם): "כל עבירות שבתורה אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג יעבור ואל יהרג".

"וחי בהם" – מעלת חידושי תורה

אולם הנצי"ב בפירושו על התורה (העמק דבר ו'הרחב דבר', שם) ביאר את הפסוק באופן מחודש, על פי דברי המשנה באבות (פ"ד, מ"ה): "רבי ישמעאל אומר, הלומד תורה על מנת ללמוד, מספיקין בידו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות".

התוס' י"ט (שם) עמד על דקדוק לשון המשנה. הלא לכאורה 'על מנת לעשות' היינו על מנת לקיים את המצוות, ואם כן, 'הלומד תורה על מנת ללמד' שאינו לומד על מנת לעשות, הרי הוא לומד תורה שלא על מנת לקיים מצוות. אדם כזה הרי הוא בכלל רשע גמור ואין בלימוד תורתו מעלה כלל, ומדוע 'מספיקין בידו ללמוד וללמד'.

וביאר בזה, שבודאי גם הלומד 'על מנת ללמד' לימודו הוא על מנת לקיים את המצוות, אך אדם זה אינו לומד בעיון מתוך עמל ויגיעה על מנת לחדש חידושי תורה. כשנקטה המשנה: "על מנת לעשות" כוונתה לאדם הלומד על מנת לעשות ולחדש חידושי תורה, מתוך כוונה להוסיף להבין ולהעמיק בלימוד התורה. על לימוד תורה באופן זה כתבה המשנה: "מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות". כלומר, 'ללמד' - להעמיד תלמידים, 'לשמור' - לזכור את דברי התורה שלמד, 'ולעשות' - לחדש חידושי תורה. מעלות אלו כולן הם ממין העניין, שהרי גם על העמדת התלמידים מצינו בחז"ל שמביאה היא לעליה במעלת חידושי תורה, כדאיתא בגמרא (תענית

אומר לתינוק מפני מה אתה אוכל פת שעורין, לפי שאין לי פת חטין". רואים אנו כמה גדול כוח ההרגל, וכמה גדולה מאוד רעתו, שביכולתו לעקור ולשרש את מעלת הדבר הטוב ביותר. שכיון שנפש האדם מורגלת בזה אינו משים אל ליבו את מעלת הדבר.

מעתה נתבונן, כי מידה רעה זו כוחה גדול מאוד גם לעניין דברי תורה, וכפי ששינונו (אבות פ"א, מ"ד): "יהי ביתך בית ועד לחכמים, והוי מתאבק בעפר רגליהם, והוי שותה בצמא את דבריהם". וביאר החסיד יעבץ (שם), וזה לשונו: "כי בטבע האדם לקוץ בדברים בהתמדתם ויבואו לבזוז המלמד והתורה עצמה, ולכן אמר התנא שאל יאמר אדם כבר שמעתי זה פעמים רבות אלא 'הוי שותה בצמא את דבריהם' כאילו שלא שמעתם מעולם". כדי למנוע מההרגל לגרום לאדם לקוץ בדברי תורה, מוטל עליו ללמוד את דברי התורה מתוך התחדשות, ולשמוע את דברי התורה בצמאון גדול כביכול לא שמע את דברים אלו מימיו. ואין כחידושי תורה לסייע בידי האדם להילחם כנגד סכנת ההרגל, שהרי כיון שמחדש חידושי תורה הוא מרגיש התחדשות נפלאה בעסק התורה.

אמנם עלינו לזכור ולשנן ללא הרף, כי עיקר הכוונה בחידושי התורה היא לדעת מהו באמת רצון ה'. והוכיח זאת מרן הגר"ח זצ"ל מדברי הגמרא בברכות (ו, א): "ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר (שמות כ, כד): 'כל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך'". ויש להבין, מדוע פירשו חז"ל את דברי הכתוב "אזכיר את שמי" על לימוד התורה, ולא על תפילה או על אמירת תהלים שיש בהם הזכרת שם ה'. בהכרח שעיקר מעלת הזכרת שם ה' היא בלימוד התורה, כי רק על ידי עמל ויגיעה בלימוד התורה אפשר לדעת מהו רצון ה', ועל ידי זה מוזכר שם ה' בעולם. והוסיף וסיפר בזה, שאביו זצ"ל היה עומד בישיבה כשענינו זולגות דמעות משמחה, והיה אומר: "בחורים צעירים במה הם עוסקים, לדעת מהי דעת עליון, לדעת מה אומר הרבוננו של עולם בדין זה!"

יעזרנו הקב"ה שנתחזק ונלמד תורה בעיון גדול, בהבנה ובעומק, ללא הפסק והיסח הדעת, ומתוך בקשת האמת לדעת את רצון הקב"ה, ונוסיף לעמול בדברי התורה מתוך שמחה והרגשת התחדשות כבשעת נתיתן מסיני, ולא חלילה מתוך הרגל כ'מצות אנשים מלומדה' (ישעיה כט, יג), ובזכות זה נזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי התורה באהבה ובשמחה.

המחדש בתורה קונה את תלמודו ומשתקע בו

מן הראוי להוסיף בזה עוד, כי מלבד עצם חידושי התורה שאדם זוכה לחדש הוא רואה בזה עוד תוספת מעלה נפלאה, שכן על ידי כך הוא שוקע בלימוד ללא הפסק וללא היסח הדעת, וראשו אינו פנוי לדברים בטלים, וביותר, שעל ידי זה הוא זוכר היטב את הסוגיא כדבעי, ואפשר לראות זאת בבירור, שאדם שיש לו קושיא טובה או דיוק טוב בדברי התוספות, הוא זוכר את תלמודו באופן נעלה ביותר, וככל שהוא יחדש יותר חידושי תורה בסוגיא כך הוא ייטיב לזכור את סוגיא זו על פרטיה, והוא בדוק ומנוסה!

חידושי תורה – כנגד סכנת מידת ההרגל

עוד מעלה נפלאה יש בלימוד מתוך חידושי תורה, שמגן הוא ומציל את הלומד מסכנת כוח ההרגל שרעתו רבה מאוד.

נאמר (ויקרא טז, ב): "ויאמר ה' אל משה, דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות, כי בענן אראה על הכפרת". ויש להבין, מדוע אסרה התורה על הכהן הגדול להיכנס בכל עת לקודש הקודשים. אמנם רש"י פירש זאת וכתב: "כי בענן אראה - כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא". וביאר בזה ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר, מאמר 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש'), שסכנת ההרגל היא כה גדולה, עד שאם היה מותר להיכנס בכל עת אל הקודש, היה אפילו המקום המקודש ביותר בעולם - קודש הקדשים - יכול להפוך בעיני האדם להיות כמו חולין רח"ל. ואף אדם נעלה בקדושתו כאהרון הכהן, עלול ליפול בסכנה זו, אילו היה מותר לו להיכנס לקודש הקדשים בכל עת שירצה.

וכן מצינו במן שירד במדבר. אף שטעמו היה ערב לחיך מאוד עד ש"כל זמן שישיראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים" (יומא עה, א), מכל מקום נאמר (במדבר כא, ה): "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל", והיינו משום שהורגלו בו ונפשם מאסה בזה. אכן, לאחר שפסק המן לרדת וכלל ישראל יצאו מהרגלם, שבו והבינו את מעלת המן שהייתה להם, כפי שנאמר (יהושע ה, יב): "וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ, ולא היה עוד לבני ישראל מן, ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא", ופירש רש"י: "ולא היה עוד לבני ישראל מן - אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה, שהמן היה נוח להם, משל

על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה, עד שבא רבי עקיבא ודרש 'את ה' אלהיך תירא' לרבות תלמידי חכמים". ויש להבין, הלא שמעון העמסוני אמר לתלמידיו 'כך אני מקבל שכר על הפרישה', כלומר, שהוא חזר בו מכל הדרשות שדרש את תיבת 'את', ומדוע שאלוהו תלמידיו 'כל אתים שדרשת מה תהא עליהם', הלא לכאורה ודאי שדרשות אלו כולן בטלות. אך הביאור הוא, שתלמידי שמעון העמסוני היו עמלים ויגיעים כל ימיהם לחדש חידושי תורה מחמת מידת בקשת האמת שהייתה טבועה בהם. באותו הזמן שדרש רבם את תיבת 'את' בכל מקום, גם הם הוסיפו לחדש חידושי תורה על פי דרשות אלו, וטעמו בהם את טעם אמתה של תורה. ועתה, כשרבם חזר בו, שאלוהו 'כל אתים שדרשת מה תהא עליהם' - מה יהא על אותם חידושי התורה שחידשו. ואכן טענתם הייתה ראויה ביותר, שהרי מצינו לבסוף שבא רבי עקיבא והחזיר את כל הדרשות למקומן.

חידושי תורה – החיות האמיתית והנצחית של עם ישראל

בוא וראה, את גודל מעלת הלימוד מתוך חידושי תורה. מסופר על הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל הברכת שמואל, שסמוך לתחילת המלחמה האיומה דרש דרשא ארוכה להמון העם בבית הכנסת. והנה באותם ימים ערב המלחמה הנוראה כולם היו נתונים בסכנת חיים פשוטו כמשמעו, ולכאורה היה מן הראוי לדבר בימים טרופים אלו על נושאי אמונה וביטחון, בכדי לחזק את לב העם החרד. אך כל דרשתו של הגאון רבי ברוך בער זצ"ל הייתה רק על חשיבותם העצומה של חידושי תורה.

אכן הנהגתו לכאורה תמוהה, הלא כבר אמר שלמה המלך בחכמתו (קהלת ג, א): "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים", ובעת ש'מחויץ תשכל חרב' אין ראוי לדבר על ענין היפה לעתות שלום, כשאישי יושב תחת גפנו ותחת תאנתו, ובני התורה יושבים והוגים בתורה בבית תלמודם. בהכרח, שעמל התורה וחידושי התורה הם החיות האמיתית והנצחית של עם ישראל! ובלעדי זה אין זה חיים! וכפי שאנו אומרים בתפילה "כי הם חיינו ואורך ימינו". לכן, אף בשעת המלחמה כאשר כולם נתונים בסכנת חיים, ראה רבי ברוך בער לדבר על מעלת חידושי התורה. לפי שהם הם נותנים את החיות הנצחית לעם ישראל!

The *Shem MiShmuel* notes that the wording of the counting of the first day of Sefirah reflects our opposition to the view of the Tzedukim. We say *היום יום אחד בעומר*, even though it would be more correct to say: *יום ראשון בעומר*, to show that we are *not* counting from Sunday – like the Tzedukim, who always began counting on Sunday.

No Breaks

When we drink the four *kosos* at the Seder, we are *machmir* for the opinion of the Rosh, who holds that one may not eat or drink after the *afikomen* (other than the third and fourth *kosos*). The Rishonim cite the *Yerushalmi's* opposing view, which is that drinking is permitted after the fourth *kos*, but is not permitted between the third and fourth *kosos*. The *Yerushalmi* does not explain this halachah, but the *Imrei Emes* and the *Shem MiShmuel* suggest that it is an outgrowth of the correlation between the four *kosos* and the four *leshonos* of *geulah*. The *meforshim* note that these expressions of freedom relate to the different stages of Galus Mitzrayim, as described in Bris Bein Habesarim. Stage one of the *galus* was actually going down to Mitzrayim: *גַּר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם*. Stage two was having to work for the Mitzriyim: *וַעֲבָדוּם*. Stage three was being afflicted: *וַעֲנוּ אֹתָם*. The first *lashon* of *geulah*, *וְהוֹצֵאתִי, וְהוֹצֵאתִי*, refers to the end of the affliction of *אֹתָם*. The second, *וְהוֹצֵאתִי*, refers to the end of the subjugation of *וַעֲבָדוּם*. The third, *וְהוֹצֵאתִי*, refers to the end of our stay in Mitzrayim, *גַּר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם*.

Those three *leshonos* are followed by *וְלָקַחְתִּי*, Hashem's taking us to be His people through our acceptance of the Torah.

When the *Yerushalmi* instructs us not to drink between the third and fourth *kosos*, it is conveying to us that the redemption from Mitzrayim – represented by the first three *kosos*, which correspond to *וְהוֹצֵאתִי, וְהוֹצֵאתִי, וְהוֹצֵאתִי* – is inextricably connected to what comes afterward: Kabbalas HaTorah. We don't interrupt between the third and fourth *kosos* because we don't want to give the impression that Yetzias Mitzrayim was a goal in its own right. Rather, the purpose of Yetzias Mitzrayim, and the Sefiras Ha'omer that follows it, is *וְלָקַחְתִּי* – becoming Hashem's nation at Har Sinai.

The *Yerushalmi* goes on to note a similar pattern with the Arba Parashiyos. These *parashiyos* are not all read on consecutive Shabbosim; there can be a break between them. The only two that are always read on consecutive Shabbosim are Parashas Parah and Parashas Hachodesh, the third and fourth, respectively. Like the third and fourth *kosos*, there can be no break between them.

The *Shem MiShmuel* explains that the *parashiyos* of Shekalim, Zachor, and Parah represent the distancing of Klal Yisrael from the cardinal bad *middos* of *kinah*, *taavah*, and *kavod*. Parashas Shekalim discusses how Klal Yisrael gave their money for the *ruchniyus* of the Beis Hamikdash, thus distancing themselves from *kinah*. Parashas Zachor discusses the vanquishing of Amalek, the nation that epitomizes *taavah*. And Parashas Parah discusses the *parah adumah*, whose *avodah* involves the lowly *eizov* and *shni tolaas*, representing the opposite of *kavod*.

A person has to work hard to distance himself from *kinah*, *taavah*, and *kavod*, but he should not stop there; even after he has uprooted these bad *middos* from himself, he should not think that he can rest on his laurels. He has to continue to grow. This message is conveyed by the fact that Parashas Parah is immediately followed by Parashas Hachodesh: *הַחֹדֶשׁ הַחֹדֶשׁ*, signifying the new opportunity to *shteig*, going from Yetzias Mitzrayim through Sefiras Ha'omer to Kabbalas Hatorah.

Just as there is no break between Parashas Parah and Parashas Hachodesh, and no break between the third and fourth *kosos*, there can be no break between Yetzias Mitzrayim and the beginning of Sefiras Ha'omer: *וְסִפְרֵתֶם לָכֶם מִמִּחֶרֶת הַשָּׁבֹת*.

When we read, in Parashas Acharei Mos, about the *goral* of the two goats, we are reminded that there are only two ways before us: *goral echad laShem* and *goral echad la'azazel*. This is especially important to remember now, during Sefirah, when we work on removing ourselves from Mitzrayim and going forward toward Kabbalas HaTorah. May we be *zocheh* to be the *goral echad laShem* by introducing *ruchniyus* into our lives and coming closer to Hashem.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by

